Lichen sclerosus

Dermatologie

Beter voor elkaar

Ikazia ziekenhuis

Lichen sclerosus

Wat is lichen sclerosus?

Lichen sclerosus is een (goedaardige) huidaandoening, waarbij de huid langzaam zijn elasticiteit verliest waardoor deze vast en strak aanvoelt en wit van kleur wordt. Deze huidziekte komt het meest voor bij vrouwen en begint meestal tussen het 45e en 60e levensjaar. Soms wordt zij ook gezien bij volwassen mannen en een enkele keer bij kinderen, vaker bij meisjes dan bij jongens. Lichen sclerosus is niet besmettelijk en niet erfelijk.

Hoe ontstaat lichen sclerosus?

Er zijn enkele mogelijke verklaringen voor het ontstaan van lichen sclerosus maar een duidelijke oorzaak is tot nu toe onbekend. Een mogelijke oorzaak lijkt te liggen op hormonaal gebied. De aandoening komt voornamelijk bij vrouwen voor en begint meestal rond de menopauze. Bij jonge meisjes verbetert de aandoening vaak na de puberteit of verdwijnt zelfs helemaal. Tevens zijn er gegevens die erop wijzen dat er sprake zou zijn van een auto–immuunziekte. Dit houdt in dat ontstekingscellen, die anders bijvoorbeeld bacteriën en virussen bestrijden, nu bepaalde delen van de huid en de slijmvliezen aantasten. Ook zijn er patiënten bekend bij wie, voorafgaand aan deze aandoening, sprake was van herhaalde infecties aan de vagina of glans penis (eikel).

Wat zijn de verschijnselen?

Lichen sclerosus wordt gekenmerkt door scherp begrensde witte, soms glanzende plekken, die met name voorkomen aan de schaamlippen en het huidgebied rondom de anus bij vrouwen en bij mannen aan de penis en voorhuid. In 20% van de gevallen worden ook afwijkingen gezien op de romp, voornamelijk op het bovenste deel en rond de navel. Zeer zelden ziet men de huidafwijkingen op de schedel, de handpalmen en de voetzolen. Buiten de genitaalstreek geven de afwijkingen vaak geen klachten. In de mond komt deze aandoening voor als blauw–witte plekjes op de binnenkant van de wang, het verhemelte en de tong, vaak zonder dat men er weet van heeft. Bij vrouwen staan in de genitaalstreek jeuk en pijnklachten op de voorgrond. Tengevolge van wrijven en krabben in het gebied rondom de schaamlippen en de anus kunnen oppervlakkige wondjes en blaasjes ontstaan, die op hun beurt weer kunnen zorgen voor enig bloedverlies, wat soms ten onrechte 'vaginaal' bloedverlies wordt genoemd. Door verlies van elasticiteit ontstaan er littekens van de huid, die de schaamlippen en clitoris met elkaar kunnen laten vergroeien, waardoor geslachtsgemeenschap als pijnlijk wordt ervaren.
Ook de vaginale ingang kan vernauwd raken en in de huid aan de rugzijde van de vaginale opening kunnen gemakkelijk kloofjes ontstaan, die pijnlijk zijn en ook spontaan kunnen bloeden. In ernstige gevallen ontstaan er grote blaren gevuld met bloed.
Bij mannen zijn een vernauwing van de voorhuid door verlittekening en herhaalde infecties aan de glans penis (eikel) de meest voorkomende klachten, samen met jeuk en een pijnlijke erectie. Tevens kunnen er kloofjes aan de voorhuid of penis ontstaan. Het scrotum (balzak) en het gebied rondom de anus zijn zelden aangedaan.
Bij jonge meisjes verloopt deze aandoening vaak zonder klachten.

Klachten bestaan in het algemeen uit jeuk en een branderig gevoel ter plaatse van de huidafwijkingen. Andere klachten zijn vaginale afscheiding, pijn bij ontlasting en pijn bij het plassen. Ook abnormale haargroei aan de binnenkant van de schaamlippen wordt soms gezien, die weer verdwijnt wanneer de aandoening geneest. Onterecht worden de vaginale wondjes soms in verband gebracht met seksueel misbruik. Voorzichtigheid bij een jong meisje met deze klachten is dus geboden teneinde misverstanden te voorkomen. Bij jongens kunnen de afwijkingen een vernauwing van de voorhuid veroorzaken.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

De meeste vormen van lichen sclerosus zijn voor de dermatoloog gemakkelijk te herkennen. Weefselonderzoek (een biopt) is meestal noodzakelijk om deze diagnose te bevestigen.

Wat is de behandeling?

Afwijkingen bij kinderen (met name jonge meisjes)

Bij jonge meisjes zijn jeuk en pijn aan de buitenste schaamlippen en het gebied rondom de anus de meest voorkomende problemen. Beide kunnen verlicht worden door gebruik van corticosteroïdhoudende crèmes of zalven. (zie ook folder “Corticosteroïden voor de huid”)

Afwijkingen bij volwassen vrouwen

Jeuk is de meest voorkomende klacht. Ook spontane pijn en pijn bij geslachtsgemeenschap, al dan niet tengevolge van vergroeiingen, komen vaak voor. In eerste instantie zullen crèmes of zalven met sterk werkzame corticosteroïden voorgeschreven worden. De klachten van pijn en jeuk zullen hiermee snel verminderen en ook het risico van verlittekening en vergroeiingen van de huid wordt hiermee tegengegaan. Hierna kan men, afhankelijk van de klachten, overgaan op minder sterke en/of minder frequent gebruik van corticosteroïdhoudende zalven of crèmes. Ook het gebruik van oestrogeen bevattende crèmes resulteert soms in een verbetering van de klachten. In ernstige gevallen kunnen tabletten worden toegepast. Deze ziekte kent, wanneer zij ontstaat bij volwassen vrouwen, geen spontane genezing. Een patiënte zal gedurende de rest van haar leven de zalven of crèmes moeten blijven gebruiken
in een zo laag mogelijke frequentie van smeren waarmee de klachten onderdrukt kunnen worden. Wel is er soms gedurende enige tijd afwezigheid van klachten, waarbij ook niet gesmeerd hoeft te worden.

Afwijkingen bij volwassen mannen

Een vernauwing van de voorhuid kan het best verholpen worden door een besnijdenis, ook wel circumcisie genoemd. Jeuk– en pijnklachten kunnen het beste onderdrukt worden met corticosteroïdhoudende zalven of crèmes toegepast in een effectieve frequentie van smeren.
Op deze manier is het mogelijk om lange tijd klachtenvrij te blijven.

Afwijkingen elders op het lichaam

De huidafwijkingen elders op het lichaam van lichen sclerosus reageren niet goed op behandeling.
Als de huid strak aanvoelt geeft een verzorgende crème ook verlichting.

Wat kunt u zelf nog doen?

Wie lichen sclerosus heeft, doet er verstandig aan voorzichtig te zijn met de huid en die zo min mogelijk te beschadigen. In de beschadigde huid kan namelijk weer een nieuwe lichen sclerosus plek ontstaan.

Wat zijn de vooruitzichten?

Lichen sclerosus die op kinderleeftijd ontstaat heeft een veel betere prognose dan lichen sclerosus die op volwassen leeftijd ontstaat. In ongeveer tweederde van de gevallen op kinderleeftijd verdwijnen de afwijkingen in de puberteit.
Bij volwassenen is de aandoening chronisch. In zeldzame gevallen ontstaat huidkanker in het aangedane gebied. Gezien dit risico wordt aanbevolen dat men zich elk jaar laat controleren bij de huisarts of dermatoloog om dergelijke veranderingen zo vroeg mogelijk op te sporen. Tussentijds kunt u zelf (eventueel met een spiegel) de aangedane huid inspecteren en zonodig eerder teruggaan
naar uw arts.

www.ikazia.nl

Deze folder is een uitgave van de
Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie

Copyright 2003

Tweede druk 2005
Bij het samenstellen van deze informatie is grote zorgvuldigheid betracht. De Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie wijst desondanks iedere aansprakelijkheid af voor eventuele onjuistheden of andere tekortkomingen in de aangeboden informatie en voor de mogelijke gevolgen daarvan.
© 2005 Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie

Ikazia Ziekenhuis
Montessoriweg 1
3083 AN Rotterdam
www.ikazia.nl

Lichen sclerosus
800355-NL / 2012-08